

KÁLNAY ADÉL

A botrány

Ilka egy időben sokat gondolkozott arról, milyen lehet az igazi szerelem. Persze nem az, amiről a mesében hallani, hanem, ami az életben van. Ha merte volna, megkérdezte volna anyát vagy Mamókát, de attól félt, hogy anya kinevetné, Mamóka pedig összeszidná. Ferikét pedig erről egyáltalán nem akarta faggatni, így csupán magában töprengett. Végül arra jutott, hogy az igazi szerelem az olyan, mint amilyet például Kispapéknál látni.

Kispapék Vargáék fölött laktak, egy frissen épült, vakolatlan házban. Övék volt az utolsó előtti ház a völgyben, s Ilka szerint a legszebb is, még így is, hogy vakolatlan, mert emeletes és terasza is van. Igaz, hogy csupán a terasz beton alja készült még el, s Ilka elszedült, ha meglátta, hogy Mandika, mert Ernő bácsi így hívta a feleségét, Mandika, vagy méginkább Mandikám, kiült erre a vékony betonlapra, s a körmét manikűrözte. Botrányos, mondta Mamóka, amikor meghallotta, botrányos ez az egész, de hiába, kifordult a világ. Már azt is képtelenségnek tartotta, hogy valaki emeletes házat építsen a völgybe, elvégre nem Budapesten vagyunk, a teraszról pedig azt gondolta, hogy egyszerűen nevetséges. Minek terasz, amikor az ajtón át ki lehet menni a szabadba, ha annyira levegőzni akar az ember, különben is miféle magaslat az, ahonnan nem lehet többet látni, mint lentről, ha csak nem azért csinálták, hogy onnan lenézhessék az embereket, akik arra járnak, fújta egy szuszra, s hozzátette már-már vidáman, hogy ő persze nem jár arra sosem, úgyhogy ez a nő rá ugyan nem villanthatja a szemét onnan felülről. Játssza az úriasszonyt, közben azt sem tudja, milyen az, morgolódott, de dühös igazán akkor lett, amikor megtudta, hogy Mandika fürdőruhában ül azon a teraszon, lábait keresztbe vetve reszelgeti a körmeit és az urát irányítgatja, mit hová tegyen az egyelőre még rendetlen udvaron. Még ilyet, kapkodta a levegőt Mamóka, még ilyet, hogy valaki ilyen mamlasz legyen, mint ez az Ernő, majd még beáll a ló helyett is az eke elé, s Ilka már látta is a hórihorgas, szemüveges Ernő bácsit, amint négykézlábra állva hagyja, hogy a ló helyett az ő hátára tegyék a hámot. Mamóka azért is haragudott Ernő bácsira, mert egy mérnök embernek tartása kéne hogy legyen, s a tartással az is együtt jár, hogy nem hagyja magát ugráltatni, különösen, hogy a feleségének jó, ha érettségije van. Az sincs neki, mondta anya, egyszerű kifutó a Nagyirodán. Mi az a kifutó, kérdezte Ilka Ferikét, mert eddig csupán a tejről hallotta, hogy kifut, s érteni ugyan értette a szót, de egyáltalán nem látta értelmét annak, hogy valakinek ez legyen a munkája, kifutni valahonnan, például a Nagyiro-

dáról. Sajnos azonban ezt Ferike sem tudta, viszont szívesen elmondta Mandikáról, mennyire kedves, s hogy több apró szívességre is megkérte már, s mindig meg is jutalmazta. Ilka irigykedve hallgatta, ő még nem merészkedett Mandika közelébe, leginkább Mamóka miatt nem, pedig nagyon szeretett volna. Ez egy léha nő, mondta ki Mamóka az ítéletet, s noha Ilka nem tudta pontosan, mit jelent ez a szó, azt érezte, hogy csupa rosszat, csupa olyat, amit nagyanyja mélységesen elítél. Egyszer megkérdezte tőle, mit jelent ez, hogy léha. Mamóka ránézett, látszott rajta, azon töpreng, mennyit mondhat el a szó jelentéséből, aztán azt mondta, hogy a léha az azt jelenti, hogy nem szeret dolgozni, lusta és felelőtlen. Olyan, mint az a nőszemély, tette még hozzá, pont olyan, csak rá kell nézni. Vigyázz, nehogy te is olyan légy, intette szigorúan. Ilka ettől kezdve, ha meglátta Mandikát, mindig egy kicsit elszégyellte magát attól az érzéstől, amit iránta érzett. Szégyellte, hogy csodálja, ahelyett hogy ő is megvetné a viselkedéséért.

Alacsony, kicsit dundi nő volt Mandika. Szókére festett haja hullámosan omlott a vállára, s ha olykor összefogta, akkor egészen a feje tetejére tűzte fel. Nagy, csodálkozó kék szeméit ártatlanul forgatta, ha valami meglepőt hallott. Szája kicsi volt, de vörös rúzzsal mindig nagyobbra festette. Förtelmesen ízléstelen, vélte Mamóka, akár egy madám, úgy néz ki. Mi az a madám, kérdezte Ilka Ferikét, sajnos azonban barátja sem ismert ilyen szót. Biztos azt mondta nagymamád, hogy madár, csak rosszul értetted, kérdezd meg tőle, ajánlotta, de Ilkának eszébe sem jutott megkérdezni. De hát mi is a megvetendő abban, hogy valaki sárga meg piros virágos ruhákban jár, melyeken mindig elfelejtődött néhány gomb begombolódni? Megvetni csak azért, mert hangosan kacag, s fejét ilyenkor hátraveti, s kicsit olyan, mintha be akarná kapni azt, akivel beszél? Hát ha csak ennyi a léhaság, akkor az nem olyan szörnyű dolog. Ilka először hajlott arra, hogy elhiggye, amit apa mond, Mamóka tényleg egy kicsit régimódi. El is határozta, nem fogja nagyanyját azzal szomorítani, hogy tudtára adja találkozásait Mandika nével. Ezt a döntését már az első találkozás után csak helyeselni tudta, s minden újabb csak erősítette benne az érzést, minderről Mamókának nem szabad tudnia.

Amikor először, Ferike mögött téblábolva belépett Kisapák udvarába, Ernő bácsi éppen répát húzott ki a földből, lemosta egy vödörben, kefével le is dörzsölte, majd egy nagyot harapott belőle. Kértek ti is, kérdezte, de nem is volt kíváncsi a válaszra, már nyújtotta is a gyerekek felé. Ilka megrázta a fejét, ott élt benne Mamóka parancsa, sehol semmit nem szabad elfogadni, így Ferikéé lett mind a két répa. Barátja lelkifurdalás nélkül, jóízűen ropogtatta mellette, Ilkának meg összefutott a nyál a szájában, de csak nyelte feltűnés nélkül. Ferike otthonosan mozgott az udvaron, Ilka úgy érezte, fel is vág ezzel az otthonossággal, sőt, mintha kifejezetten őt akarná bosszantani, olyan bizalmasan beszélget Ernő báccsival, mint régesrégi ismerőssel. Ő pedig csak álldogált szótlanul, egyik lábáról a másikra, s legszívesebben visszafordult volna. Nocsak, ennek a kislánynak elvitte a cica a nyelvét, hallotta majdnem a feje fölött. Ilka felnézett, s megdöbbenve

látta, hogy Mandika néni hasal a féligkész teraszon, csak a fejét látni, meg kalimpáló lábait, hasal ott, mint egy huncut kisgyerek, aki el akar bújni, de aztán mégis inkább megmutatja magát, s azt mondja, kukucs, itt vagyok, s figyeli, mit szólnak hozzá a többiek. Úgy látszik Ernő bácsi is ezt gondolhatta, mert elfeledkezve a gyerekekről, csücsörítve és gügyögve ment a terasz alá, szinte eltolta az útból Ilkát, ahogy ott ágaskodott. Mit csinál ott az én édes kiscicám, gügyögte, s Mandika, Ilka rémületére, egyre lejjebb lógatta magát a betonlapról, derékig előrecsúszott, s ő is csücsörített, Ernő bácsi pedig egy ott heverő téglára állt, azon ágaskodott, de a szájukkal így sem érték el egymást, csak Mandika leomló haját csókolta meg végül Ernő bácsi, felesége pedig kacagott, ide-oda ingatta a fejét, s azt mondta, hogy most a hajával simogatja meg az ő édes kutyuliját, mert az olyan jó volt. Aztán sikongatni kezdett, jajj segítség, mindjárt leesek, ezt sikította, s Ilka hiába hallotta, hogy közben kacag, behunyta ijedtében a szemét, nem akarta látni, hogyan esik feje a szép Mandika, aki különben most nem is volt annyira szép a lógástól vörös arcával, s düllelt szemeivel. Persze Mandika nem esett le, visszaevickélt a teraszra, Ernő bácsi pedig befutott hozzá a házba, a két gyerek meg ott maradt álmélkodva. Aztán anélkül, hogy egymásra néztek volna, sarkon fordultak és kilopóztak a kapun, mintha tilosban járnának. Elkísérte őket Mandika sikongatása, kacarászása, s Ernő bácsi boldog vakkantásait is még sokáig hallották.

A második találkozás még különösebb volt. Ilka szeretett a domboldalon, az öreg vadkörtefa alatt játszani. Hóna alá csapta a plédet, fogta kedvenc babáját, s azt a kis papírbőröndöt, melyben azok a babaruhák voltak, melyeket Mamóka varrt hideg téli estéken, s felgyalogolt a fához. Kiválasztotta az egyik ruhát, feladta a babára, egy darabig gyönyörködött benne, aztán lecserélte egy másikra. Órákig tudott így játszani, néha beszélgetett a babájához, néha körbevizslatta a dombhajlatokat, figyelte a szemközt kanyargó ösvényt, kit vagy mit látni arrafelé. Általában nem sok mindent lehetett látni, még leginkább a csordást, aki a fűben kevert, míg a tehenek körülötte legelésztek. Ilka úgy gondolta, hogy a csordás nagyon lusta lehet, ha ezt az unalmas munkát szívesen csinálja. Csak fekszik egész nap, s ha valamelyik tehén túl messzire megy, füttyent a két kutyájának, aztán azok már terelik is vissza, ő még csak fel sem tápázkodik. Ferike erre azt mondta, hogy neki ez nagyon tetszik, ő szívesen csinálná, közben lehetne könyveket nézegetni és még fizetést is kapna érte. Néha pedig gombázni induló emberek vagy szedrező gyerekeket látott, s ha látta, hogy nem a völgyből vagy a közelből valók, akkor gyanakodva kellett őket szemmel tartani, s veszély esetén idejében hazafutni, így tanította Mamóka, s bár szerencsére Ilkát még soha semmilyen támadás nem érte, nem felejtette az óvatosságot. Hopp, kislány, ne-hogy megijedj, ijesztette meg Mandika alaposan Ilkát, amikor hirtelen kiugrott a fa mögül. Ilka el nem tudta képzelni, hogy kerülhetett oda ennyire észrevétlenül. A szíve még akkor is kalimpált, amikor Mandika már javában a babaruhák között turkált és ujjongva dicsérte őket. Hogy te milyen szerencsés vagy, hogy ilyen

mamád van, csapta össze a kezeit, ha nekem ilyen családom lett volna, talán másként alakul az életem, sóhajtotta, s Ilka megdöbbenve látta, hogy könnyes a szeme, sírásra áll a szája. Le is kapta Mandika gyorsan változó arcáról a szemét, szégyellte, hogy olyasmit nézzen, amit Mamóka szerint nem illik. Nem sírunk idegenek előtt, mondta mindig szigorúan, és nem is nézzük más bánatát. Úgy látszik azonban, Mandikának valóban nem volt ilyen nagyanyja, aki az illemre tanította volna, így szégyen nélkül kisírta magát, aztán szipogva átfogta a kislány vállát. Tudod-e, miért vagyok itt, suttogta, mintha attól félne, hogy bárki meghallja. Ilka a fejét ingatta, s Mandika apró lábait nézte, lábain a piros magas sarkú cipőt, s arra gondolt, hogy jut valakinek eszébe ilyen cipőben feljönni a hegyre. Nohát azért vagyok itt, mert... elhallgatott, mintha azt fontolgatná, beszélhet-e, aztán megkérdezte, hogy Ilka elhiszi-e, hogy vannak manók, meg tündérek, mert ha nem, mondja meg, s ő már itt sincs, nem terheli őt a titkával. Én tudom, hogy vannak, felelte Ilka kissé sértődötten. No, jól van, lélegzett nagyot Mandika, sejtettem én, de jobb ezt tisztázni az elején, mielőtt bolondnak nézik az embert. Szóval, tudod, mennyire szeretem én a férjemet, igaz? Ilka bólintott, s továbbra is csak az apró, piros cipős lábat bámulta. Eszébe jutott, hogy kalimpált vele Mandika a múltkor ott a teraszon. Annyira szeretem, folytatta Mandika, mint az életemet. Igen, élte bele magát egyre jobban, ő az én életem, mindenem. Elhiszed? Ilka elhitte, csupán azt nem értette, miért kell most erről annyit beszélni. Beteg az én drágám, lehelte Ilkához hajolva Mandika, s forró lehelete bekúszott Ilka fülébe, beteg. Az orvosok már lemondtak róla, de én tudom, hogy van remény. Gyere csak, rántotta fel hirtelen a földről a kislányt, s a körtefa túloldalára vonszolta, gyere csak. Ide nézz, mutatott az odura, amelyet Ilka már nagyon jól ismert. Gyakran kukucskáltak bele lábujjhegyre állva, hogy megnézzék, lakik-e ott valamilyen állat. Látod, faggatta Mandika, s Ilka igyekezett látni valamit, de hiába: az odu, mint mindig, sötét volt és mély. Látom, mondta bizonytalanul, s egyre erősebben érezte, hogy nem akar Mandikával tovább álldogálni itt a körtefánál, sőt egyáltalán nem akar vele sehol álldogálni, mert úgy beszél, s olyanokat mond, amitől neki összeszorul a torka. Haza kell mennem, nyöszörögte, de Mandika nem figyelt rá. No hát ebbe az oduba teszem én minden nap bele a könyörgésemet. Leírom egy szép tiszta papírra, mutatta a teleírt papírt, szépen összehajtom, magyarázta, s valóban szépen össze is hajtotta, aztán behelyezem az oduba. Másnap vagy harmadnap jöhetnek is a válaszáért. A titokzatos gyógyító meggyógyítja az én drágámat. Csak mindenben azt kell tennem, amire utasít, érted? Ilka értette, nem merte nem érteni. Erről persze senki, de senki nem tudhat, kötötte a lelkére Mandika. Különben nincs gyógyulás. Ígérd meg, hogy nem mondod el senkinek. Ilka megígérte, de ez még nem volt elég, háromszor köpni kellett a földre, csak így hitte el Mandika, hogy megbízhat benne. A kis barátodat már megeskettem, mondta végül Ilka legnagyobb meglepetésére Mandika, remélem, nem fogok bennetek csalódní, mert az, kezdte megint a sí-

rást, az egyszerűen végzetes lenne az én drágámra nézve. Ilka biztosította arról, hogy nem kell csalódnia, este pedig számonkérte Ferikén hallgatását. Ferike szabadkozott. Megesketett, mondta, hogy senkinek, még a földre is kellett köpni, hogy mondhattam volna el, te se mondtad volna el... De én neked elmondtam volna, jelentette ki Ilka határozottan, s úgy érezte, nagyot csalódott barátjában, ám Ferike olyan kétségbeesve nézett rá, hogy végül megsajnálta. Jól van, mondta, most már tudjuk mind a ketten, így könnyebb lesz hallgatni róla.

Ettől kezdve Ilka folyton Ernő bácsit figyelte. Betegnek ugyan sosem látta, most mégis egyre egészségesebbnek tűnt. Fürgébben tolt fel a biciklijét, vidámabban köszönt Ilkának, gyorsabban kapált a kertben. Biztos meg fog gyógyulni, mondta Ferikének, s ő is bólogatott, meg bizony. Mandika is egyre vidámabbnak látszott. Bizakodik, vette észre Ilka, mégis igaz, hogy vannak csodák. Képzeld, újságolta Ferike egy napon, ma én vittem Mandika helyett a levelet az oduba. Megkért, mert ő nem ért rá, tette még hozzá, a nyomaték kedvéért. Tényleg, csodálkozott sóvárogva Ilka, tényleg megkért, hogy vigyed? Megpróbált teljesen közömbösnek látszani, pedig az irigység majd megette. Azt mondta, hogy ez most egy nagyon fontos kérés, folytatta Ferike, a teljes gyógyulás már csupán egy lépés. Ez biztos, hitetlenkedett Ilka, s egyben csalódott is volt. Ernő bácsi hipp-hopp meggyógyul, s vége az egész titokzatos történetnek? Nem gondolod, kezdte, s rögtön tudta, Ferike bizony gondolja, azt gondolja, amit ő, vagyis, hogy itt az utolsó alkalom, meg kéne lesni a titokzatos gyógyítót, mielőtt végképp meggyógyítja Ernő bácsit, s örökre eltűnik az oduban. Szerinted mi történhet, ha észrevesz minket, aggodalmaskodott Ilka. Ugyan, legyintett Ferike, miért venne észre, én már tudom is, hová bújunk, ott biztosan nem talál ránk. Futva tették meg az utat egészen a szántóföld végéig, ahol az utolsó kukoricagóré állt. Az egymásnak támasztott kukoricaszárak még tavalyról maradtak itt, mert Styavináéknak idén nem volt se pénzük, se erejük, hogy bevessék a földjüket, de még arra is sajnálták az időt, hogy szépen letisztítsák az előző évi maradványokat. Élesen meredeztek a kukoricacsonkok, a górék némelyike összeomlott, néhány azonban kissé megroggyanva még álldogált. A hó, s a sok eső is csupán annyi kárt tett bennük, hogy erős dohszagot árasztottak. A gyerekeket ez nem zavarta. Bebújtak az utolsó góréba, s visszafojtott lélegzettel figyelték a körtefát, mikor érkezik a titokzatos gyógyító, Ernő bácsi jótevője. Sokáig semmi nem történt. A hosszú várakozás alatt Ilka elképzelte, hogy majd hirtelen nagy égzengés támad, villámok cikáznak, s a következő pillanatban megjelenik a csodatévő, akit leginkább, ki tudja miért, félelmetesnek tudott látni. Hatalmas köpenyben érkezik majd, például a föld alól, odalibben a fához, s mielőtt belenyúl az oduba, szúrós szemével körbepásztázza a tájat, átlát mindenben, borzongott meg Ilka, észreveszi majd őket is a góréban, s horgas ujjaival int nekik, hogy menjenek oda hozzá. Nagyon hosszú ideig azonban semmi sem történt. Ilka lába lassan elgémberedett, s kénytelen volt Ferikére dőlni, hogy ne zsibbadjon tovább. Ferikének, aki már amúgy is bol-

dog volt, hogy a góré belsejében ilyen közel került barátnőjéhez, most nagyot dobbant a szíve. Legmerészebb álmait is felülmúlta, hogy Ilka a vállába kapaszkodott, s copfjai arcához értek. Éppen arra gondolt, átfogja Ilka vállát, s talán egy puszit is ad az arcára vagy esetleg a szájára, ehhez persze már rendkívüli merészség kellene, amikor olyan dolog történt, amitől mindent elfelejtett, ami fontosnak tűnt az elmúlt percekben. Odanézz, súgta Ilkának, s valóban, volt mit nézni. Egy teljesen hétköznapi férfi állt a fánál, kissé tétován, mint aki azon töpreng, merre van az útja. Ilka a szája elé kapta a kezét, vigyázott, fel ne sikoltson. Ferike ekkor végre férfiasan megszoríthatta barátnője vállát, s a szájára tette az ujját. Eszedbe ne jusson megszólalni, mutatta. Ám nagyon nehéz volt betartani a némaságot. A teljesen hétköznapi férfi ugyanis nem volt azért annyira átlagos. Egyenruha feszült rajta, de nem olyan, mint a katonákon szokott. Hasonló, de nem olyan. Ávós, olvasta le Ferike szájáról Ilka, s az ávós azt jelentette, hogy vigyázz, baj van, bármi rossz megtörténhet, ha őt látod. Hogy kerül ez ide, kérdezte vissza Ilka, de Ferike csak megvonta a vállát, fogalmam sincs, súgta a kislány fülébe. A férfi kivette az oduból a levelet. Ezt én tettem oda, lehelte Ilka fülébe barátja, s ökölbe szorult a keze, én tettem oda a gyógyítónak, ez meg most elveszi. Valóban, s az ávós nemcsak elvette, de buzgón olvasni is kezdte, Ilka pedig azt csodálta, hogy nem dől össze a világ. Behunyta a szemét és imádkozni kezdett. Édes Istenem, add, hogy ne legyen semmi baj, add, hogy ne haragudjon meg az a jótündér vagy kicsoda, ezt könyörögte mély átéléssel, amíg Ferike meg nem rángatta a karját. Odanézz, súgta neki, odanézz, ki van ott! Ilka kinyitotta a szemét, s most már tényleg majdnem felsikoltott. A férfi mögött Mandika ágaskodott, Ilka először csupán a piros cipőjét látta. Fogalma sem volt, mi fog történni, de leginkább azt képzelte, hogy Mandika hátulról jól fejbe veri ezt az embert, vagy úgy meglöki, hogy legurul a hegyről, ő legalább is ezt tette volna, s drukolt Mandikának, hogy sikerüljön, amit akar. Csakhogy Mandika nem azért ágaskodott, hogy fejbe kólintsa, hanem hogy megölelje azt az embert. Igazából a szemét akarta befogni, de az ember magas volt, Mandika pedig picike, hiába ágaskodott. Így inkább benyúlt a férfi karjai között, s átölelte a derekát, éppen ott, ahol a pisztoly éktelenkedett. Ilka el nem tudta képzelni, hogy lehet ez. Kínjában eszébe jutott, hogy ez valami tévedés, de ez a remény szinte azonnal szertefoszlott. A férfi ugyanis megfordult, átölelte Mandikát, s vadul csókolni kezdte. A gyerekek még sosem láttak ilyet. Dermedten nézték, hogyan dőlnek le azok ott a földre, s kezdenek birkózni egymással. Ilka számára hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy Mandika megbolondult, épeszű ember nem csinál ilyet, gondolta, de valami mégis azt súgta, de igen, van olyan, hogy csinál. Ideges és türelmetlen lett, s idegességében addig fészkelődött, mígnem a góré összedőlt. Jaj, sikított Ilka, s azok ott szétugrottak, mintha ostorral vágta volna rájuk. Úristen, mi volt ez, visitotta Mandika, aztán már tudta is, mi volt, mert meglátta a gyerekeket. Négykézláb kászálódtak elő a góréból, s anélkül, hogy Mandika felé néztek volna, futottak lefelé,

a kertek felé, mint a nyúl. Megálljatok, kiáltott utánuk fenyegetően az ávós. Várjatok kicsikéim, mindent megmagyarázok, kiáltotta Mandika.

Micsoda botrány, mondta elégtétellel Mamóka, amikor pár nap múlva minden kiderült, micsoda botrány. Ilka csalódottan gubbasztott a konyhaasztalnál, haragudni akart Mandikára, de hiába erőltette, nem sikerült. Leginkább még Ernő bácsira haragudott, de azt nem tudta megfogalmazni, miért. Ernő bácsi nem férfias, mesélte Ferike Ilkának, mit terjeszt férjéről Mandika. A péknél beszéltek az asszonyok, hogy ezt mondta, meg azt is, hogy hiába, nem bír a vérével. Hát ez meg mit jelent, kérdezte Ilka. Nem tudom, ingatta a fejét Ferike, csak azt tudom, hogy az ávós megmondta Ernő bácsinak, hogy elviszi magával Mandikát, és Ernő bácsi nagyon halkán azt felelte, hogy jó. Azt mondta, hogy jó, képedt el Ilka, s eszébe jutott, amikor először volt Mandikáéknál. Szavakat keresett, hogy kifejezze, mi a legszörnyűbb ebben az egészben, végül rátalált. De hiszen szeretik egymást, mondta Ferikének úgy, olyan kétségbeesve, mintha rajta kérne valamit számon. Ferike széttárta kezeit. Nem tudom, hogy van ez náluk, intett, s talán Mandikáékra gondolt, talán általában a felnőttekre.

Az ávós valóban elvitte Mandikát egy vasárnap hajnalban. Motorkerékpárral jött érte, s mindenkit felébresztett a völgyben. Mamóka is ott állt a sötét szobában az ablaknál, s a függöny mögül leste, mi történik. Oldalkocsis motorral jött, tudósított Ilkának, aki hiába könyörgött, nem szállhatott ki az ágyból. Egy ilyen embertől minden kitelik, még a végén elkezd lövöldözni, festette az ördögöt a falra Mamóka, s miután ő is érezte, hogy ekkora gonoszság feltételezése mégiscsak túlzás, hozzátette, különben is, nagyon hideg van a szobában. Így Ilka az ágyban ülve fülelt, s csupán Mamóka elmondása alapján tudta elképzelni a kinti eseményeket. Az oldalkocsi tele van csomagokkal, a menyecske meg ott feszít hátul nagy büszkén, s nevet a szemérmetlen, mondta Mamóka, s minden szava, beleértve a legrövidebbet, s legjelentéktelenebbet is, gúnnyal, megvetéssel volt átítatva. Ilka pedig látta Mandikát, amint piros cipőcskéjében, fejét hátravetve, kacagó jókedvvel kapaszkodik új embere vállába, s nevetése nemcsak a hátra hagyott Ernő bácsinak szól, hanem mindenkinek a völgyben, még neki, Ilkának is, meg Ferikének, sőt, lehet hogy az egész világnak. Direkt lassan mennek, sziszegte Mamóka, csak hogy mindenki felébredjen és lássa őket. Na, ez a szerencsétlen Ernő jól megjárta, mondta aztán délután, amikor Ferike nagymamájával összefutottak a mészárszékből. Ilka csendben figyelte a beszélgetést, s azt szűrte le belőle, hogy igazából nem is sajnálják Ernő bácsit, inkább mintha az ő hibájának tartanák, hogy a felesége ilyen csúful elhagyta. Persze hogy az ő hibája, füstölgött Mamóka hazafelé menet, hogy választhatott magának ilyen asszonyt, s ha már választott, miért nem nevelte meg, a kutyafejét! Ilka pedig arra gondolt, hogyan is nevelhette volna meg Ernő bácsi Mandikát, mikor már mindkettő felnőtt ember. A felnőtteket is lehet még nevelni, kérdezte Ferikét, amikor a pince tetején találkoztak, hogy megbeszéljék a történeteket. Lehet, hogy lehet, vont vállat Fe-

rike, persze azok inkább már csak összeszoknak. Ezt elfogadta Ilka, elvégre látta, hogy Mamókáék már egyáltalán nem veszekednek, anyáék meg igencsak, ők nyilván még nem szoktak össze. Mandikáéknak pedig nem volt idejük összeszokni, úgy látszik ez ilyen egyszerű, zárta le magában Ilka. Te elmondtad valakinek, hogy mit láttunk, kezdte vallatni Ferikét. Dehogy mondtam, háborodott fel barátja, hogy mondtam volna?! Akkor vajon honnan tudták meg, tűnődött Ilka, én is hallgattam, mint a sír. Megmondom én, honnan, büszkélkedett Ferike a tudásával, Styavináék látták őket csókolózni a csordakútnál, elmondták Bélus nagymamájának, ő pedig mindenkinek, akivel csak találkozott. Csak Ernő bácsi nem akarta meghallani, végül az ávos beállított hozzá, s elnézést kért tőle, képzeld, elnézést kért, mikor pedig le is lőhette volna! Mandika meg dicsekedett fűnek, fának. Mint két talpig úriember, úgy viselkedett az én két emberem, utánozta gúnyosan, milyen kár, hogy választanom kell köztük! Szerinted mi lesz Ernő bácsival, kérdezte Ilka, de nem kapott választ. Barátja figyelmét azok a hatalmas szarvasbogarak kötötték le, amelyeket az imént gyűjtött össze a kert végében álló birsalmafáról, s a pince bádoglemezén csatasorba állította őket. Gyönyörű, fényes, fekete hátuk csillogott a napfényben. Kettőnek közülük szemlátomást harcolni támadt kedve. Nagy szarvaikat összeakasztották, s ágaskodva birkóztak. Ez itt Mandika, mutatott Ferike hirtelen egy kisebb és apró szarvú bogárra, s elsötétedett az arca, ezek meg itt az emberei, látod, most megküzdenek érte. Ernő bácsinak is küzdeni kellett volna, gondolta magában Ilka, de hiába, nem férfias, Mandika is megmondta. A két ágaskodó bogár végül szétvált, szinte egyszerre széttárta szárnyait, s zúgva elrepült. A lánybogár meg itt maradt, nem is kellett senkinek, nevetett Ilka, s óvatosan megsimogatta a fénylő pánccelt. Ferike azonban ellökte Ilka kezét, felkapta a szarvasbogarat, s dühösen feldobta a levegőbe. Ilka elképedve nézett barátjára, de az nem nézett vissza rá. A felhajított bogár után nézett, arca még mindig dühös volt, s elégtétellel nézte, hogy a bogárnak nem jut eszébe repülni, hanem nagy koppanással hull vissza a bádogtetőre. Mi bajod, kiáltott rá Ilka. Semmi, felelte Ferike, most már semmi, ismételte, s nem vette le szemét a kapálózó bogárról. Ilka életében először nem értette barátját. Félelmetes vagy, kiáltott rá, s egy bottal talpra segítette a bogarat, félelmetes vagy és gonosz, kiáltott még egyszer, s lefutott a pincetetőről.

Amikor legközelebb találkoztak, nem hozták szóba a szarvasbogarakat, sőt Mandikáról sem beszéltek soha többé. Ernő bácsiról azonban muszáj volt beszélni. Eleinte úgy látszott, túltette magát a dolgon, de hamarosan kiderült, hogy nagy a baj. Elment az esze teljesen, beszéltek az asszonyok, nem eszik, nem alszik, csak várja vissza a feleségét. Valóban, Ernő bácsi egyre nyomorultabbul nézett ki. Lefogyott, hórihorgas alakja teljesen meggörnyedt, ruhái elkoszolódtak, mosdatlan volt és kócos, időnként csak úgy eleredt szeméből a könny, máskor zokogva jött fel a völgyben, nem törődve azzal, látja-e valaki. Ahogy múlt az idő, úgy lett egyre rosszabb a helyzet. Az asszonyok, akik először megpróbálták segí-

teni neki, a sok visszautasítástól megsértődtek, s már csak messziről figyelték Ernő bácsi szenvedését. Egy nő sem ér meg ennyit, mondták a férfiak, s legyintettek rá. Bolondokházában fogja végezni, ha így folytatja, sopánkodott Mamóka, s majdnem igaza lett. Egy napon ugyanis Ernő bácsi nem ment többet dolgozni. Nem megyek többet dolgozni, újságolta a szomszédoknak, itthon kell várnom, hogy az én édesem hazaérkezzen. Ettől kezdve alig lehetett őt látni, a kaput lelakatolta, s csak néha jelent meg a félig kész teraszon, hogy körbekémlelje a tájat. Egy másik napon aztán híre jött, hogy Ernő bácsi feldíszítette a házat. Ilkákéék futottak is, hogy megnézzék, s valóban, mintha lakodalomra készülne. Virágokkal, zöld ágakkal rakta körbe a teraszt, kitette Mandika székét is, s azokra is virágokat tűzdelt, a bejárati ajtótól egészen a kapuig virágok feküdtek, s a kapun hatalmas tábla Ernő bácsi mérnöki pontossággal megrajzolt betűivel. Mi van ráírva, kérdezte Ilka, de Ferike csak azt tudta elolvasni, hogy Isten, s ezen aztán eltöprengtek, hogy szabad-e kiírni ilyen nagybetűkkel Isten nevét. Nem szabad, jelentette ki Ilka apja, úgy látszik ez az ember a vesztét keresi. Valamit most már tenni kéne, nézett Mamóka nagyon szigorúan a vejére, nem nézhetjük ölbetett kézzel, amíg Ernő megbolondul. Ilka apja egy darabig állta anyósa szúrós tekintetét, aztán megadta magát. Jó, majd holnap intézkedünk, mondta kényszeredetten, de Ilka látta, hogy nagyanyja nem lett nyugodt ettől az ígéretről. Másnap aztán kiderült, hogy már nincs mit intézkedni. Amikor reggel Ilka apja és két másik férfi levették a táblát a kapuról, s bementek a házba, Ernő bácsit sehol nem találták. Eltűnt, és soha nem is került elő, legalábbis a völgyben nem tudtak róla. Szóbeszédék járták, szelídebbek is, vadabbak is, de az igazságot senki nem ismerte. A legvalószínűbb, hogy valahol megölte magát, jelentette ki Mamóka, s neki még így a legjobb. Imádkozzunk érte, kérdezte Ilka lefekvéskor nagyanyját, s Mamóka azt felelte, persze, imádkozzunk, egy imát megérdemel szegény, akármilyen lett vele.

Pár hét múlva megjelent a völgyben egy nagy ponyvás autó, megállt Ernő bácsi házánál, s mindent felpakolt rá három oroszforma férfi. Biztos az az ávos küldte őket, mondta Mamóka, az a nőszemély nem mert idejönni. Ilkákék kiültek az árokpartra, onnan nézték a rakodást. Amikor a teherautó elzötyögött előttük, Ferike odakiáltott az oroszoknak. Daszvidányija, kiáltotta, az emberek pedig rájuk nevettek és integettek nekik. Az mit jelent, amit mondtál, kérdezte Ilka. Nem tudod, nevette ki Ferike, s felpattant. Ha elkapsz, megmondom, kiáltotta, s elfutott, Ilka pedig futott utána teljes erejéből, bár tudta, ha Ferike nem akarja, sosem éri őt utol.

A ház ettől kezdve üresen állt. Az udvart felverte a gaz, még a féligkész teraszon is megtelepedett néhány szúrós növény. Igazi senki földjévé változott a kert is, mégsem jutott eszükbe a gyerekeknek, hogy birtokukba vegyék. Ilka, ha arra járt, nem szívesen nézett a ház felé. Így is, hűvösebb alkonyokon, mintha Mandika kacagását hozta volna fülébe a szél, s ilyenkor meggyorsította lépteit. Elátkozott ház, súgta borzongva Ferikének. Dehogyan, csak üres, tiltakozott Ferike, de odamenni ő sem akart.